

vare for store, bleve gjorte til selvstændige Forligskredse, selv om de ikke havde en Kjøbstad til Centrum. Men det Samme som hidtil har gjældt i Thyende- og Aftægtsjager, synes dog ogsaa at kunne gjælde i andre Sager med, og jeg mener rigtig nok, at det Heldigste vilde være, naar Forligsprøven kunde blive afholdt i hver Kommune. I 1856, da man behandlede Loven her i Rigsdagen — den udkom ellers først i 1857 — var denne Tanke ogsaa fremme, og det blev udtalt af Flere, ogsaa af Medlemmer, som endnu ere Medlemmer af Rigsdagen; at det bedste Resultat, man vilde kunne komme til ved Forligsvæsenets Ordning, var ved at tage mindre Kredse, navnlig ved at slaa et eller to Sogne eller to Kommuner paa Landet sammen, idet man fandt, at det vilde blive et for stort Apparat at sætte i Bevægelse, naar Folk skulde rejse ret langt for at komme til Forligsprøve. Det er jo bekjendt, at de Forligskredse, vi nu have, fordre mangen Gang, at Folk skulle rejse over 3 Mil for at komme til Forligsprøve. Den daværende Justitsminister havde ikke noget Synderligt at indvende mod den Tanke, at Forligsprøven fandt Sted i Kommunerne, men han havde en vigtig Indvending og det var, at han frygtede for, at der ikke skulde findes tilstrækkelig skrivelydige Folk ude omkring i Kommunerne; han udtalte, at han havde Erfaringer for, at der var flere Kredse, hvor der til enkelte bestemte Dombud ikke fandtes uden een Mand i Kommunen, der kunde skrive. Men det vil jo dog vel være Alle bekjendt, at dette Forhold ikke eksisterer mere. I den Menneftaalder, der ligger imellem Lovens Vedtagelse i 1857 og nu, er der fket store Fremskridt paa det Omraade, saa den nuværende ærede Justitsminister ikke vil kunne benytte denne Grund, derjom han — hvad jeg ikke haaber — ellers skulde være mod dette Lovforslags Fremme. Det er et stort Apparat at sætte i Bevægelse, sagde jeg før. Ja, det er en Erfaring, som Mange her i Salen have gjort, og som Alle paa Landet godt kjende, hvad det vil sige, og hvor underlig og ubehagelig Klang det har især paa Landet, naar det siges om en Mand: Han er blevet stævnet. Man føier nemlig ikke til „til Forlig“, hvilket vilde gjøre det mere venligt og ikke nær saa slem og grimt, som man ellers har Indtrykket af, at det er. Altsaa, det har noget Grimt ved sig, naar det paa Landet hedder, at en Mand bliver stævnet, men det har tillige noget Mere ved sig, som netop gjør, at jeg kalder det et ubehageligt og stort Apparat at sætte i Bevægelse. I det Parterne skulle indkaldes til Møde i en Kjøbstad, saa er der allerede

gjort et stort Numer ud af en mangen Gang, i Reglen maaste, lille Sag. Naar nu Folk ere stævnedt til Forlig, gaa de tidt og vide ikke, hvad der kan komme ud af Sagen. De have maaste aldrig mødt før i en Forligskommission, og for at være sikre paa ikke at gjøre noget Galt, gaa de saa til deres Procurator. Klageren har naturligvis allerede været hos Procuratoren, og den anden Part finder sig maaste ogsaa nødsaget til, for ikke at komme til at gjøre noget Galt, at gaa til en Procurator. Men det er jo det Ulykkelige — ja, det er et Udbrud, den ærede Justitsminister har brugt adskillige Gange her i Salen — at Menneftene ikke ere saa gode som de burde være. Det gjælder ogsaa her. Disse to Parter, som nu skulle til Forlig, se Sagen hver fra sin Side og gaa hver til sin Procurator og forklare ham Sagen saa godt, de kunne, hver naturligvis i sin Favour; der er naturligvis Ingen af dem, der efter sin egen Forklaring har forset sig; saadan bliver det naturligvis fremstillet for Procuratorerne. Nu maa de Herrer Sagførere ikke tro, jeg her vil kaste Skygge paa dem, paa ingen Maade. Sagførerne ere ofte nødt til, naar en Mand kommer og forklarer ham sin Sag, at sige: Ja, hænger det saadan sammen, saa behøver Du ikke at indgaa Forlig, Du kan saa meget godt klare Dig overfor ham. Den anden Sagfører siger det Samme til sin Part, og saa bliver det ikke muligt at forlige de to Mennefter. Derfor er det, at der kommer saa saa Forlig i Stand — jo, i Gjældssager er det naturligvis noget Andet, men i Sager der angaa Trætte og Uenighed mellem Folk bliver der ikke saa mange Sager forligte, som der forholdsvis gjør — Ministeren saar jo Indberetning fra Forligsmæglerne — i Thyende og Aftægtsjager, langt fra. — Det volder en slem Banfselighed, naar det store Apparat, som jeg kalder det, sættes i Bevægelse for en lille Sag, at Parterne skulle rejse den lange Vej, spilde deres Dag og ere henvisste til at henvende sig til en Procurator, hvorved de komme længere bort fra hinanden i Stedet for at komme nærmere sammen. Naar de derimod efter dette Forslag kunde komme sammen til en Mand eller et Par Mænd i Sognet, som de begge to havde Agtelse for, og som kjendte dem begge to, vidste, at den Ene maaste var lidt hidtig, den Anden maaste lidt trættefær osv., vilde Sagen gaa ganske let i Orden. De vilde ingenlunde føle Træng til at rejse til Byen og høre en Sagførers Raad, og derved vilde være Meget vundet. Det kunne de Herrer være overbeviste om. Jeg har bestjæstiget mig med denne Tanke allerede i